

2016. gada ziņojums par pamattiesībām *FRA* atzinumi

Eiropas Savienība (ES) un tās dalībvalstis 2015. gadā ieviesa un īstenoja vairākas iniciatīvas pamattiesību aizsardzībai un veicināšanai. FRA 2016. gada ziņojumā par pamattiesībām apkopoti un analizēti galvenie jaunumi pamattiesību jomā, norādot gan attīstības gaitu, gan pastāvošos šķēršļus. Šajā publikācijā sniegti FRA atzinumi par galvenajiem jaunumiem ar šiem tematiem saistītajās jomās un pierādījumu apkopojums, kas šo viedokli pamato. Tādējādi ir nodrošināts kompakts, bet informatīvs pārskats par galvenajām pamattiesību problēmām, ar ko saskaras ES un tās dalībvalstis.

Saturs

 Patvērums un migrācija ES 2015. gadā	2
1 ES Pamattiesību harta un tās pielietošana dalībvalstīs	5
2 Vienlīdzība un nediskriminācija	7
3 Rasisms, ksenofobija un ar to saistīta neiecietība	9
4 Romu integrācija	11
5 Informācijas sabiedrība, privātums un datu aizsardzība	13
6 Bērnu tiesības	15
7 Tiesas iestāžu pieejamība, kā arī noziegumos cietušo tiesības	17
8 Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas gaita	19

Patvērums un migrācija ES 2015. gadā

2015. gadā vairāk nekā miljons cilvēku meklēja patvērumu ES dalībvalstīs, liekot ES saskarties ar nepieredzētu izaicinājumu. Lai arī tas ir tikai 0,2 % no kopējā iedzīvotāju skaita, šis skaitlis bija daudz lielāks nekā iepriekšējos gados. Turklāt šobrīd, kad pasaulē vairāk nekā 60 miljoni cilvēku ir piespiedu kārtā pārvietoti konfliktu, vispārējas vardarbības vai cilvēktiesību pārkāpumu dēļ, šāda apjoma pārvietošanās, domājams, kādu laiku vēl turpināsies. FRA aplūko to pasākumu efektivitāti, kurus veikusi vai ierosinājusi ES un tās dalībvalstis šīs situācijas pārvaldībai, sevišķi uzmanīgi nosakot, vai tie atbilst pamattiesībām.

FRA atzinumi

2015. gadā Eiropā pāri jūrai, galvenokārt Grieķijā un Itālijā, ieradās vairāk nekā viens miljons bēgļu un migrantu, salīdzinot ar apmēram 200 000 personu 2014. gadā. Lai arī, pārvaldot jūras robežas, veica glābšanas pasākumu pastiprināšanu, nāves gadījumu skaits 2015. gada gaitā Vidusjūrā palielinājās. Saskaņā ar Starptautiskās Migrācijas organizācijas (IOM) datiem 3771 cilvēks ir miris, šķērsojot Vidusjūru jūras apstākļiem nepiemērotās un bieži vien pārpildītās laivās, kuras izmanto kontrabandisti.

FRA atzinumi

Lai ievērotu cilvēka cieņu, tiesības uz dzīvību un personas neaizskaramību, ko garantē ES Pamattiesību harta, FRA uzskata, ka ES un tās dalībvalstīm jānovērš draudi dzīvībai uz Eiropas sliekšņa. Lai vairāk nepieļautu daudzos nāves gadījumus jūrā, dalībvalstis varētu apsvērt vienotu vispasaules pieejas izveidošanu, iesaistot visas atbilstošās valstis un dalībniekus, pamatojoties uz secinājumiem, kuri izdarīti pasaules humānās palīdzības augstākā līmeņa sanāsmē, kas notiks Stambulā 2016. gada 23. un 24. maijā. Tās arī varētu apsvērt FRA priekšlikumus, kuri sniegti 2013. gada ziņojumā par Eiropas dienvidu jūras robežām, par to, kā aizsargāt tiesības uz dzīvību jūras apstākļos, konkrētāk, nodrošināt, lai visu dalības valstu patruļkuģiem būtu pienācīgi daudz ūdens, segu un citu pirmās palīdzības priekšmetu krājumu.

ES joprojām piedāvā tikai ierobežotus veidus, lai personas, kurām nepieciešama aizsardzība, likumīgi iekļūtu tās teritorijā. Tas nozīmē, ka to ceļojums uz Eiropu būs neatļauts un tādējādi nevajadzīgi riskants, kas īpaši attiecas uz sievietēm, bērniem un neaizsargātiem cilvēkiem, kurus nepieciešams pasargāt. Pieejami skaidri pierādījumi par to, ka kontrabandisti ekspluatē šīs grupas un nepieļaujami pret tām izturas.

FRA atzinumi

Lai novērstu riskus, kuri saistīti ar neatbilstošu migrāciju uz ES, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jāapsver pārmitināšana, humāna uzņemšana vai citas drošas shēmas likumīgai ieceļošanai ES personām, kurām nepieciešama starptautiska aizsardzība. Viņiem jābūt iespējamam izmantot šādas shēmas vietās, kas ir tām pieejamas. Lai ievērotu tiesības uz ģimeni, kuras ir iekļautas ES Pamattiesību hartas 7. pantā, un lai novērstu neatbilstošu iekļūšanu, ko veic cilvēki, kuri vēlas pievienoties savām ģimenēm, nepieciešams pārvarēt praktiskus un juridiskus šķēršļus, kas kavē vai ievērojami novilcina ģimenes apvienošanu, un nepieļaut jaunu šķēršļu rašanos.

Lai arī ir nepieciešama aktīva rīcība, lai cīnītos pret cilvēku kontrabandu, pastāv risks, ka kriminālvaldīšanai tiks pakļauti labu griboši indivīdi, kuri palīdz migrantiem. Ja iedzīvotāji cenšas palīdzēt bēgļiem sasniegt patvērumu vai aizvest viņus līdz vajadzīgajai vietai, piemēram, nopērkot vilciena biļetes vai vedot savā mašīnā, viņi ir jāuzskata par daļu no risinājuma, nevis daļu no problēmas. Pasākumi, ar kuriem soda pašus bēgļus, var radīt neatbilstības saskaņā ar nesodišanas noteikumu ANO Konvencijas par bēgļa statusu 31. pantā.

FRA atzinumi

Lai risinātu norādītās problēmas, FRA uzskata, ka nepieciešams izvērtēt un pārskatīt attiecīgos ES tiesību aktus, kā tas paziņots ES rīcības plānā migrantu kontrabandas apkarošanai, lai izvairītos no riska neviļus atzīt humānu palīdzību par kriminālnozieģumu vai sodīt par atbilstošas palīdzības sniegšanu migrantiem, kuri atrodas nelegālā situācijā.

Palielinātais migrācijas spiediens uz ES lika izmantot jaunus pasākumus, kuru starpā ir žogu celšana uz zemes robežām, vienkāršoti atteikumi, paātrinātas procedūras un profilēšana pēc tautības. ES pastāv vispārēja izpratne, ka mums jāievēro izraidīšanas aizliegums, taču tiesību aktu attīstība šajā jomā rada juridisku nenoteiktību, kā tas norādīts 2014. gada FRA konferencē par pamattiesībām, kas notika Romā. Jebkura veida grupas pārvietošana vai aizturēšana jūrā būtībā būtu kolektīva izraidīšana, ja pārvietošana vai aizturēšana nav pamatota ar individuālu novērtējumu un ja nav pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi pret lēmumu. Gan ES Pamattiesību hartas 19. pants, gan Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 4. protokols aizliedz šādu procedūru, un Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) apliecina, ka šāds aizliegums attiecas arī uz atklātu jūru.

FRA atzinumi

Lai nodrošinātu, ka tiek pilnībā ievērotas tiesības uz patvērumu, kuras garantē ES Pamattiesību harta, FRA uzskata, ka ES un tās dalībvalstīm jānodrošina, lai to robežu un migrācijas pārvaldības politika nepārkāpj neizraidīšanas principu un kolektīvās izraidīšanas aizliegumu. Izraidīšanas aizlieguma absolūtais raksturs jāievēro gan likumdošanas vai politiskajos pasākumos, gan to īstenošanā. FRA uzskata, ka nepieciešams izveidot vairāk īpašu norādījumu par to, kā mazināt neizraidīšanas principa pārkāpšanas risku, lai risinātu jaunas situācijas, piemēram, tādas, kas rodas, uzceļot jaunus žogus vai veicot aizturēšanu jūrā, vai pastiprinot sadarbību ar trešajām valstīm saistībā ar robežu pārvaldību.

2015. gadā vairākos gadījumos un daudzās dalībvalstīs ir reģistrēti gadījumi, kad bēgļi atrodas kritiskos un nelabvēlīgos apstākļos. Atbilstīgi Uzņemšanas nosacījumu direktīvas 18. pantam patvēruma meklētājiem jābūt nodrošinātiem piemērotiem dzīves standartiem laikā, kad tiek izskatīts to starptautiskās aizsardzības pieteikums. Lai arī direktīvu piemēro no tā brīža, kad indivīds ir iesniedzis pieteikumu starptautiskai aizsardzībai, daudzos tās noteikumos ir atspoguļotas starptautiskās cilvēktiesības un bēgļu tiesību akti, kuri stājas spēkā un ir saistoši ES dalībvalstij no brīža, kad bēglis atrodas tās jurisdikcijā.

Direktīvas 18. panta 4. punkts noteic, lai dalībvalstis "veic atbilstošus pasākumus, lai nepieļautu uzbrukumus un uz dzimumu balstītu vardarbību, tostarp seksuāla rakstura uzbrukumus un uzmākšanos" [tulkojums nav apstiprināts] vietā, kur izmitināti patvēruma meklētāji. 2015. gadā bija daudz izsmeljoši dokumentēti ziņojumi par sievietēm, kuras jutušās apdraudētas tranzīta zonās un nometnēs. Nepavadīta nepilngadīgā gadījumā ES Pamattiesību

harta noteic, ka bērns saņem aizsardzību un gādību, kas nepieciešama viņa labklājībai. Neskatoties uz to, daudzi tūkstoši nepavadītu nepilngadīgo pazuda izmitināšanas vietās ES dalībvalstīs, citus turēja ieslodzījumā un vēl citus šķīra no viņu ģimenēm haotiskajā pārvietošanās vai robežu šķērsošanas laikā. Šādas kļūmes notiek, jo bēgļu skaits ir ļoti liels un pašreizējā patvēruma uzņemšanas sistēmu nesakārtotā shēma ir neadekvāta. Ne vienmēr ir skaidrs, kuras iestādes ES un dalībvalstīs ir kopīgi par to atbildīgas; tā ir kļūme, ko Eiropas Komisija plānoja 2016. gada sākumā risināt, izdodot *Paziņojumu par situāciju attiecībā uz prioritātes darbību īstenošanu saskaņā ar Eiropas darba kārtību migrācijas jomā.*

FRA atzinumi

Lai novērstu atklātās kļūmes, FRA uzskata, ka ES varētu apsvērt riskus un ieguvumus, ja starptautiskās aizsardzības pieprasījumu ilgu apstrādi valstī aizstātu ar pieprasījumu apstrādi, kuru veic ES struktūra. Tādējādi pamazām varētu izveidot sistēmu, kura balstīta uz kopīgiem standartiem. Pirmajā posmā, turklāt efektīvi izmantojot pieejamo ES finansējumu, iespējams izpētīt apstrādes veidus starp ES un tās dalībvalstīm, lai veicinātu vienotas procedūras un aizsardzības standartus, kuri stingri balstās ES Pamattiesību hartā.

Visaptverošs pamattiesību novērtējums problēmu vietās Grieķijā un Itālijā, iekļaujot visus posmus, kuru starpā ir izkāpšana krastā, sākotnējā uzņemšana, pārbaudes, pārvietošana uz patvērumu un atgriešanās, veicinātu tādu trūkumu novēršanu, kuri sevišķi skar visneaizsargātākos.

Pierādījumi liecina, ka valstu bērnu aizsardzības sistēmas ne vienmēr ir integrētas patvēruma un migrācijas procesos un procedūrās, kurās iesaistīti bērni. Nepieciešams paveikt vairāk, lai novērstu saistītos aizsardzības trūkumus un mudinātu visus atbilstošos dalībniekus sadarbīties, lai aizsargātu bēgļu bērnus, jo sevišķi – atrisinātu nepavadītu nepilngadīgo pazušanos parādību.

No statistikas datiem secināms, ka mazāk nekā 40 % no nelegālajiem migrantiem, kuriem 2014. gadā izdots rīkojums pamest ES, to arī ir izdarījuši. Dažas personas, kuras nav ieguvušas tiesības palikt, nevar izvest praktisku un citu iemeslu dēļ. Šķēršļu skaitā var būt izcelsmes valsts sadarbības trūkums (piemēram, atteikšanās izdod identitātes un ceļošanas dokumentus) vai bezvalstniecība. Starptautiskie Eiropas cilvēktiesību noteikumi nosaka, lai šīm personām būtu nodrošināta piekļuve pamatpakalpojumiem, tostarp veselības aprūpei. FRA norāda, ka veselības aprūpes labāka pieejamība nelegālajiem migrantiem ir labs ieguldījums gan īstermiņā, gan

vidējā termiņā, piemēram, tādās jomās kā infekcijas slimību kontrole. Nedrīkst pieļaut prettiesisku un patvaļīgu imigrācijas aizturēšanu, tajā pašā laikā pietiekami neizmantojot atgriešanās iespējas. Pamattiesību ievērošana nav šķērslis; tieši pretēji, tā var būt svarīgs pamatelements atgriešanās politikas veidošanā.

FRA atzinumi

Lai nepieļautu sliktu izturēšanos pret piespiedu kārtā aizvestajiem cilvēkiem, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jāapsver efektīvu pārraudzības mehānismu ieviešana, lai nelegālie migranti atgrieztos. Pamattiesību garantija atgriešanās procedūrās sekmē to efektivitāti un padara procedūras humānākas, veicinot mazāk agresīvas alternatīvas nekā aizturēšanu un atbalstot ilgtspējīgāku brīvprātīgu atgriešanos pretstatā atgriešanai atpakaļ piespiedu kārtā. Neizraidāmo personu jautājuma atrisināšanā ievērojot pamattiesības, atgriešanās procedūras var padarīt paredzamākas. Attiecībā uz nelegālajiem migrantiem, kuri dzīvo ES, FRA savos pēdējos ziņojumos ir aicinājusi dalībvalstis pilnībā ievērot tiesības, kuras migrantiem pienākas saskaņā ar starptautiskām un Eiropas cilvēktiesībām, kas ietver gan tiesības uz veselības aprūpi, gan citām juridiskām tiesībām.

Ievērojams skaits migrantu un bēgļu, kuri ieradusies ES, visdrīzāk te paliks; daudzi no tiem — kā starptautiskās aizsardzības saņēmēji. Ņemot vērā situāciju viņu izcelsmes valstīs, atgriešanās tajās tuvākajā nākotnē nav iespējama. Viņu integrācija un līdzdalība sabiedrībā, veidojot mierīgas un konstruktīvas attiecības ar sabiedrību, ir svarīgs uzdevums ES valstīm. Tikko ieradušos migrantu un bēgļu veiksmīga integrācija iespējami palielina ES cilvēkkapitāla iekļaujošu izaugsmi un attīstību un popularizē ES aizstāvētās cilvēciskās vērtības visā pasaulē.

FRA atzinumi

Lai sekmētu migrantu un bēgļu ātru integrāciju uzņēmēju valstu sabiedrībā, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jāapsver savu integrācijas stratēģiju un pasākumu pārskatīšana, pamatojoties uz Eiropas Savienības imigrantu integrācijas politikas kopējiem pamatprincipiem. Tām jāsniedz efektīvi un konkrēti risinājumi, jo sevišķi vietējā līmenī, lai veicinātu vienlīdzīgu attieksmi un sadzīvošanu, ievērojot pamattiesības.

1 ES Pamattiesību harta un tās pielietošana dalībvalstīs

Kopš 2009. gada ES ir sava juridiski saistoša tiesību harta: Eiropas Savienības Pamattiesību harta, kura papildina valstu cilvēktiesību aktus un Eiropas Cilvēktiesību konvenciju (ECTK). Kamēr valstu cilvēktiesību akti un pienākumi saskaņā ar ECTK ir saistoši ES dalībvalstīm vienmēr, Harta tām ir saistoša tikai tad, kad rīkojas saskaņā ar ES tiesību aktiem. Lai arī ES uzsver valsts iestāžu lielo nozīmi Hartas īstenošanā, tiek izcelta arī vajadzība palielināt izpratni praktizējošu juristu un politikas veidotāju vidū, lai pilnībā izmantotu Hartas potenciālu. FRA tāpēc pārbauda Hartas pielietošanu valstu līmenī.

FRA atzinumi

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas (CJEU) judikatūru ES Pamattiesību harta ir saistoša ES dalībvalstīm, kad tās rīkojas saskaņā ar ES tiesību aktu darbības jomu. Valstu tiesas 2015. gadā turpināja atsaukties uz Hartu bez pamatotiem argumentiem par to, kāpēc tā attiecas uz lietas konkrētajiem apstākļiem; šī tendence apstiprina FRA iepriekšējo gadu konstatējumus. Dažkārt tiesas piesauca Hartu gadījumos, uz kuriem neattiecas ES tiesību aktu darbības joma. Tomēr bija arī reti gadījumi, kad tiesas rūpīgi analizēja Hartas pievienoto vērtību.

FRA atzinumi

Lai palielinātu ES Pamattiesību hartas pielietošanu ES dalībvalstīs un veicinātu tās vienotāku izmantošanu, FRA uzskata, ka ES un tās dalībvalstis varētu mudināt ne tikai uz lielāku informācijas apmaiņu par pieredzi un pieeju starp tiesnešiem un tiesām dalībvalstīs, bet arī šādu apmaiņu pāri valsts robežām, pēc iespējas sekmīgāk izmantojot esošās finansēšanas iespējas, piemēram, kuras piedāvā tiesiskuma programma. Tas veicinātu saskaņotāku Hartas piemērošanu.

Saskaņā ar ES Pamattiesību hartas 51. pantu (piemērošanas joma) valsts likumdošanai jāatbilst Hartai, ja tā īsteno ES tiesību aktus. Tomēr Hartas loma valstu līmenī likumdošanas procesos ir ierobežota:

tā nav sīki noteikta un regulāra procedūrās, kuras izmanto likumības pārbaudei vai paredzamo tiesību aktu ietekmes noteikšanai, turpretim valstu cilvēktiesību instrumenti šādās procedūrās tiek iekļauti sistemātiski.

FRA atzinumi

FRA uzskata, ka valstu tiesas, pieņemot lēmumus, kā arī valdības un/vai parlamenti, izvērtējot tiesību akta projektu ietekmi un likumību, varētu apsvērt saskaņotāku 51. panta (piemērošanas joma) izskatīšanu, lai agrīnā posmā noteiktu, vai juridiskā lieta vai likumdošanas dokuments izraisa jautājumus, ņemot vērā ES Pamattiesību hartu. Izstrādājot standartizētas rokasgrāmatas par praktiskām darbībām Hartas piemērošanas pārbaudē, kas šobrīd notiek tika dažās dalībvalstīs, varētu sniegt praktizējošiem juristiem instrumentu, kas palīdzētu efektīvi izvērtēt Hartas piemērojamību lietai vai likumdošanas dokumentam.

Saskaņā ar ES Pamattiesību hartas 51. pantu ES dalībvalstu pienākums ir cienīt un ievērot hartā noteiktos principus un tiesības, kā arī aktīvi "veicināt" šo principu un tiesību piemērošanu. To ņemot vērā, vajadzētu domāt, ka ir vairāk politikas nosacījumu, kuri popularizē Hartu un tajā noteiktās tiesības valsts līmenī. FRA konstatējumi 2015. gadā liecina, ka šādi politikas nosacījumi un ar Hartu saistīta apmācība ir ierobežota gan daudzumā, gan darbības jomā. Tā kā

mazāk nekā puse no piedāvātām mācībām ir paredzētas praktizējošiem juristiem, pastāv nepieciešamība labāk iepazīstināt viņus ar Hartu.

FRA atzinumi

Lai veicinātu ES Pamattiesību hartas garantēto pamattiesību ievērošanu, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm savī centieni ir jāpapildina ar aktīvākām politikas iniciatīvām. Tie varētu ietvert lielāku uzsvāru uz Hartā noteikto pienākumu iekļaušanu ar ES saistītos likumdošanas dokumentos. Šie centieni arī varētu būt saistīti ar atbilstošas politikas veidošanu, lai veicinātu Hartas tiesību veicināšanu mērķa grupu vidū; tas nozīmē arī mērķtiecīgus apmācību moduljus atbilstošā mācību programmā valsts tiesnešiem un praktizējošiem juristiem. Kā tika uzsvērts 2014. gadā, apmācību par Hartu ir ieteicams iekļaut plašākā pamattiesību kontekstā, aptverot ECTK un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūru.

2 Vienlīdzība un nediskriminācija

ES apņemšanās nepieļaut diskrimināciju, veicināt vienlīdzīgu attieksmi un sekmēt sociālo iekļaušanu ir atspoguļota tiesiskajā attīstībā, politikas pasākumos, kā arī dalībvalstu un to iestāžu 2015. gadā veiktajās darbībās. Tomēr ierosinātā Vienlīdzīgas attieksmes direktīva nebija pieņemta vēl līdz gada beigām. Tā rezultātā ES tiesību aktu piedāvātā aizsardzība joprojām palika krasī atšķirīga atkarībā no dzīves jomas un aizsargātās iezīmes, veidojot nebeidzamu hierarhiju attiecībā uz aizsardzību pret diskrimināciju.

FRA atzinumi

Lai arī ES ir pārliecinošs tiesiskais pamats, ar kura palīdzību var novērst diskrimināciju, ES joprojām efektīvi darbojas hierarhija attiecībā uz aizsardzību pret diskrimināciju. Dzimumu un rasu vienlīdzības direktīvas piedāvā plašu aizsardzību pret diskrimināciju dzimuma un rases vai etniskās izcelsmes dēļ ES. Turpretim diskriminācija reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ saskaņā ar Nodarbinātības vienlīdzības direktīvu ir aizliegta tikai nodarbinātībā, profesijas un profesionālās apmācības jomā. 2015. gads bija septītais gads, kopš notiek sarunas par priekšlikumu Padomes direktīvai – Vienlīdzīgas attieksmes direktīvai – par vienlīdzīgas attieksmes starp personām principa īstenošanu neatkarīgi no reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas. Notiekošajās sarunās līdz gada beigām nebija sasniegta vienprātība, kas nepieciešama Padomē, lai direktīva tiktu pieņemta.

FRA atzinumi

Lai garantētu vienlīdzīgu aizsardzību pret diskrimināciju visās dzīves jomās, FRA uzskata, ka ES likumdevējiem jāņem vērā visi iespējamie gadījumi, nodrošinot, lai ierosināto Vienlīdzīgas attieksmes direktīvu pieņem bez turpmākas aizkavēšanās. Šīs direktīvas pieņemšana garantētu, ka ES un tās dalībvalstis piedāvātu visaptverošu aizsardzību uz vienlīdzīgiem pamatiem pret diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.

Šajā gadā notika vairāki notikumi, kas saistīti ar aizsardzību pret diskrimināciju dzimuma dēļ, kas ietver arī dzimuma maiņu, reliģiju vai pārliecību, invaliditāti, seksuālo orientāciju un dzimuma identitāti. Tās visas ir aizsargātas iezīmes saskaņā ar dzimumu līdztiesības direktīvām un Nodarbinātības vienlīdzības direktīvu, izņemot dzimuma identitāti un dzimuma maiņu. Lai arī dzimuma identitāte nav skaidri noteikta aizsargātā iezīme ES tiesību aktos,

diskriminācija personas dzimuma maiņas dēļ ir aizliegta saskaņā ar Direktīvu 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (pārstrādāta versija). Civilpartnerība viendzimuma pāriem divās dalībvalstīs kļuva lielā mērā līdzvērtīga laulībai, izņemot adopciju, bet laulība viendzimuma pāriem pati par sevi ir legalizēta vienā dalībvalstī. Citās dalībvalstīs reformu pamatā bija diskriminācija uz dzimuma identitātes pamata. Dažās dalībvalstīs veica pasākumus, lai novērstu no dzimuma atkarīga atalgojuma atšķirības. Pirmo reizi CJEU iesniedza prejudiciālus jautājumus, kas saistīti ar diskrimināciju reliģijas vai pārliecības dēļ. Dažās dalībvalstīs ieviesa nodarbinātības kvotu personām ar invaliditāti.

FRA atzinumi

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu aizsardzību pret diskrimināciju, FRA uzskata, ka visām ES dalībvalstīm jāapsver aizsardzības paplašināšanu uz dažādām sociālās dzīves jomām, piemēram, tādām, kas iekļautas ierosinātajā Vienlīdzīgas attieksmes direktīvā. Tādējādi tiktu pārsniegts standartu minimums, kas noteikts ES tiesību aktos vienlīdzības jomā, piemēram, dzimumu līdztiesības direktīvās, Nodarbinātības vienlīdzības direktīvā vai Rasu vienlīdzības direktīvā.

Turpinot īstenot pasākumus, kuri paredzēti sabiedrības novecošanas sociālo seku novēršanai, ES dalībvalstis veicināja cilvēku tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi saskaņā ar ES tiesību aktiem ievērošanu. Eiropas Komisijas konkrētai valstij adresēti ieteikumi dalībvalstīm līdz Eiropas pusgadam 2015. gadā atspoguļo ES iestāžu bažas par sabiedrības novecošanas sociālajām sekām. Atbilstošie konkrētai valstij adresēti ieteikumi attiecās uz jauniešu bezdarbu, padzīvojušu personu dalību darba tirgū un neaizsargātību pret diskrimināciju dažādu iezīmju dēļ saistībā ar 23. pantu par veco ļaužu tiesībām uz sociālo aizsardzību saskaņā ar pārskatīto Eiropas Sociālo tiesību hartu, kā arī ar vairākiem noteikumiem ES Pamatiesību hartā, tostarp 15. pantu par tiesībām strādāt;

21. pantu par nediskrimināciju; 29. pantu par tiesībām izmantot darbā iekārtošanas pakalpojumus; 31. pantu par godīgiem un taisnīgiem darba apstākļiem; 32. pantu par strādājošu jauniešu aizsardzību; kā arī 34. pantu par sociālo nodrošinājumu un sociālo palīdzību.

FRA atzinumi

Lai nodrošinātu, ka tiesības uz nediskrimināciju, kuras garantē ES Pamattiesību harta, ir efektīvi īstenotas, FRA uzskata, ka ES iestādēm jāapsver nepārprotama atsaukšanās uz nediskriminācijas pamattiesībām, ierosinot strukturālas reformas konkrētai valstij adresētos ieteikumos līdz Eiropas pusgadam, jo sevišķi, kad tiek atbalstīta dzimumu līdztiesība un nediskriminācija, kā arī bērnu tiesības. FRA uzskata, ka šāda pieeja pastiprinātu izteiktos apgalvojumus un palielinātu informētību par pamattiesību dimensiju sociālās iekļaušanas veicināšanā.

3 Rasisms, ksenofobija un ar to saistīta neiecietība

Rasisma un ksenofobijas un ar to saistītās neiecietības izpausmes, kā arī naida izraisīti noziegumi pārkāpj cilvēku pamattiesības. Ksenofobiski uzskati 2015. gadā pastiprinājās vairākās ES dalībvalstīs, kuru cēlonis galvenokārt bija patvēruma meklētāju un migrantu ierašanās lielā skaitā, kā arī teroristu uzbrukumi Parīzē un Kopenhāgenā un izjauktie plāni vairākās dalībvalstīs. Lai gan daudzi sagaidīja bēgļu ierašanos ar solidaritātes izrādīšanu, bija arī sabiedrības protesti un vardarbīgi uzbrukumi. Kopumā ES dalībvalstis un iestādes turpināja apkarot naida izraisītus noziegumus, rasismu un etnisko diskrimināciju, kā arī pievērsa uzmanību šādu parādību izpausmes nepieļaušanai, tostarp ar izpratnes veicināšanas aktivitātēm.

FRA atzinumi

Vērojot rasisma un ksenofobijas izpausmes 2015. gadā, ir skaidrs, ka tās ietekmēja teroristu uzbrukumi, kurus saistīja ar Islāma valsti, kā arī liela skaita patvēruma meklētāju un migrantu ierašanās no musulmaņu valstīm. Pierādījumi liecina, ka dalībvalstis, kuras ir piedzīvojušas vislielāko ierašanos skaitu, ir tās valstis, kurās visbiežāk notika rasistisku un ksenofobisku incidentu uzliesmējumi, kuriem nepieciešama tiesībaizsardzības iestāžu, krimināltiesību sistēmu un politikas veidotāju uzmanība. Tas īpaši svarīgi ir saistībā ar ES Pamatlēmuma par rasismu un ksenofobiju par pasākumiem, kuru dalībvalstis veiks, lai sodītu rasistisku un ksenofobisku izturēšanos, 1. panta īstenošanu. Arī Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 4. panta a) apakšpunktā ir iekļauts šis pienākums, nosakot konvencijas dalībniecēm valstīm pasludināt, ka jebkāda kūdīšana uz rasu diskrimināciju, kā arī vardarbības akti pret rasi vai personu grupu ir noziegums, ko soda likums.

FRA atzinumi

Lai novērstu rasisma un ksenofobijas parādību, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jānodrošina, lai saskaņā ar spēkā esošajiem valsts noteikumiem tiktu efektīvi izmeklēti, saukti pie atbildības un tiesāti jebkurš iespējams naida izraisīta nozieguma vai naida izraisītas runas gadījums, un, kur vajadzīgs, tas jādara saskaņā ar Pamatlēmumu par rasismu un ksenofobiju, Eiropas un starptautisko cilvēktiesību pienākumiem, kā arī attiecīgo ECT judikatūru par naida izraisītu runu.

Sistemātiski vāktie un izolētie dati par etniskas diskriminācijas, naida izraisītu noziegumu vai naida izraisītu runu gadījumiem var palīdzēt labāk īstenot Rasu vienlīdzības direktīvu un Pamatlēmumu par rasismu un ksenofobiju. Šādi dati arī ļauj izstrādāt mērķtiecīgas politikas atbildes, lai cīnītos pret etnisku diskrimināciju un naida izraisītiem noziegumiem. Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) un valstu tiesu judikatūra 2015. gadā papildus demonstrē, ka šādi dati var kalpot par pierādījumu, kas apstiprina etnisku diskrimināciju un rasistisku motivāciju un palīdzēt saukt pie atbildības pārkāpējus. Saskaņā ar Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 4. pantu ES dalībvalstis ir uzņēmušās šo pienākumu, lai nodrošinātu cietušo efektīvu aizsardzību un to tiesību aizsardzību. Tomēr joprojām pastāv atšķirības tajā, kā ES dalībvalstis reģistrē etniskās diskriminācijas un rasistisku noziegumu gadījumus.

FRA atzinumi

Lai izstrādātu efektīvas tiesiskās un politikas atbildes, kuras ir pamatotas ar pierādījumiem, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm ir jāveic darbības, lai iegūtu datus par etnisku diskrimināciju un naida izraisītiem noziegumiem tādā veidā, kas ļautu datus salīdzināt starp valstīm. FRA turpinās strādāt ar dalībvalstīm, lai uzlabotu etniskas diskriminācijas un naida izraisītu noziegumu gadījumu ziņošanu un reģistrēšanu. Iegūtajos datos jāiekļauj dažādu aizspriedumu motivācija, kā arī citas iezīmes, piemēram, incidentu vieta un anonīma informācija par cietušajiem un pārkāpējiem. Šādu sistēmu efektivitāte būtu regulāri jāpārskata un jāpilnveido, lai uzlabotu cietušā iespējas iegūt tiesību aizsardzību. Izolētus statistikas datus, sākot no izmeklēšanas līdz soda noteikšanas posmam krimināltiesību sistēmā, varētu reģistrēt un padarīt publiski pieejamus.

Lai arī visās ES dalībvalstīs ir spēkā Pamatlēmums par rasismu un ksenofobiju un Rasu vienlīdzības direktīva, mazākumtautību grupu pārstāvji, kā arī migranti un bēgļi 2015. gadā saskārās ar rasismu un etnisku diskrimināciju, proti, izglītībā, nodarbinātībā un piekļuvē pakalpojumiem, tostarp mājokļiem. Mazākumtautību grupu pārstāvji 2015. gadā saskārās arī ar diskriminējošu etnisko profilēšanu, neskatoties uz to, ka šāda prakse ir pretrunā ar Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu un ir nelikumīga saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju (14. pants), kā arī ar vispārēju nediskriminācijas principu, kā interpretēts ECT judikatūrā. Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 7. pants arī nosaka ES dalībvalstīm pienākumu nodrošināt efektīvu izglītību, kas sekmētu cīņu pret aizspriedumiem, kuri izraisa rasu diskrimināciju.

FRA atzinumi

Lai efektīvāk risinātu ar diskrimināciju saistītās problēmas, FRA uzskata, ka ES dalībvalstis varētu apsvērt, piemēram, informētības vairošanu un apmācību iespēju sniegšanu amatpersonām un speciālistiem, jo sevišķi tiesībsargsardzības iestāžu amatpersonām un krimināltiesību personālam, kā arī skolotājiem, veselības aprūpes personālam, darba devējiem un nodarbinātības aģentūrām. Šādas aktivitātes nodrošinātu, ka viņi ir pietiekami informēti par diskriminācijas novēršanas tiesībām un tiesību aktiem.

Līdztiesības struktūras vairākās ES dalībvalstīs 2015. gadā ir izstrādājušas informācijas un norāžu dokumentus, lai palielinās informētību par tiesību aktiem, kuri attiecas uz etniskas diskriminācijas novēršanu. Pierādījumi liecina, ka, neskatoties uz juridisko pienākumu izplatīt informāciju saskaņā ar Rasu vienlīdzības direktīvas 10. pantu, sabiedrības informētība par tiesību aktiem saistībā ar etnisku diskrimināciju joprojām ir pārāk maza.

FRA atzinumi

Lai novērstu nemainīgi zemo informētības līmeni par līdztiesības struktūrām un atbilstošajiem tiesību aktiem, FRA uzskata, ka ES dalībvalstis varētu aktīvāk palielināt informētību par ES un valstu tiesību aktiem, kuri izstrādāti cīņai pret rasismu un etnisku diskrimināciju. Šādas darbības vajadzētu veikt tiesiskajā regulējumā noteiktām un nenoteiktām struktūrām, piemēram, līdztiesības struktūrām, valstu cilvēktiesību iestādēm, nevalstiskām organizācijām (NVO), arodbiedrībām, darba devējiem un citām speciālistu grupām.

Pierādījumi 2015. gadā liecina, ka prakse ir maz pieejamu tiesību aizsardzības līdzekļu un ka sankcijas diskriminācijas un naida izraisītu noziegumu gadījumos bieži vien ir pārāk vājas, lai būtu efektīvas un atturošas. Tādējādi netiek izpildītas ne Rasu vienlīdzības direktīvas, ne Pamatlēmuma par rasismu un ksenofobiju prasības, kā tas noteikts Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu 6. pantā. Turklāt tikai dažās dalībvalstīs ir līdztiesības struktūras, kuras ir pietiekami kompetentas, lai noteiktu sankcijas un sniegtu ieteikumus etniskas diskriminācijas gadījumos. Tas, cik lielā mērā sūdzību procedūras pilda savu lomu labot nodarīto kaitējumu un kalpo kā aizsardzība pret pārkāpējiem, ir atkarīgs no tā, vai strīdu izšķiršanas iestādes nosaka efektīvas, proporcionālas un atturošas sankcijas.

FRA atzinumi

Lai uzlabotu tiesiskuma īstenošanu, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jānodrošina efektīvas, proporcionālas un atturošas sankcijas gadījumos, kad tiek pārkāpti valsts noteikumi, kuri transponē Rasu vienlīdzības direktīvu un Pamatlēmumu par rasismu un ksenofobiju. Dalībvalstīm arī jāapsver līdztiesības struktūru pilnvaru paplašināšana, ļaujot tām izdot saistošus lēmumus, jo šobrīd tās nav kompetentas rīkoties tiesai pielīdzināmā veidā. Turklāt līdztiesības struktūras varētu uzraudzīt tiesu un speciālistu tribunālu noteikto sankciju īstenošanu.

4 Romu integrācija

Diskriminācija un neiecietība pret čigāniem turpina ietekmēt daudzu to apmēram sešu miljonu romu tautības pārstāvju dzīvi, kuri dzīvo ES. 2015. gadā bija jāuzzina par pamattiesību pārkāpumiem, kuri traucē romu integrācijai. Tāpēc vairākās ES dalībvalstīs pastiprināja romu integrācijas valsts stratēģiju (RIVS) īstenošanu, koncentrējoties uz vietējā līmeņa darbībām un pārraudzības mehānismu izstrādi. Dalībvalstīs arī pastiprināti atzina īpatnējos izaicinājumus, ar kuriem saskaras romu sievietes. Uzmanība 2015. gadā tika pievērsta arī tiem romiem no Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīm, kuri dzīvo ES rietumu dalībvalstīs, jo tika pārrunāta prakse, kā vietējā līmenī uzlabot dažādu romu grupu integrāciju attiecībā uz pārvietošanās brīvību un starpvalstu sadarbību integrācijas pasākumu jomā.

FRA atzinumi

Saskaņā ar 2015. gada datiem etniskā izcelsme visbiežāk ir diskriminācijas pamats. Nediskriminācija ir viena no ES Pamattiesību hartā, kā arī vairākos vispārīgākos un konkrētākos Eiropas un starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos iekļautajām tiesībām. Konkrētāk, Starptautiskās konvencijas par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu, kuras puses ir visas 28 ES dalībvalstīs, 2. panta 1. punkta e) apakšpunktā ir uzsvērtā apņemšanās "nekavējoties visiem iespējamiem līdzekļiem [...] likvidēt rasu barjeras" un "neatbalstīt pasākumus, kas padziļina rasu nošķirtību". Eiropas iestādes, tostarp Eiropas Parlaments 2015. gadā aicināja pievērst uzmanību krusteniskai diskriminācijai un mudināja ES dalībvalstīs īstenot turpmākus pasākumus, lai nepieļautu neiecietību pret čigāniem un krustenisku diskrimināciju, īpašu uzmanību pievēršot romu sieviešu un meiteņu īpašajai situācijai.

FRA atzinumi

Lai nepieļautu nemitīgo diskrimināciju pret romiem un neiecietību pret čigāniem, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jāizveido īpaši pasākumi cīņai pret romu etnisko diskrimināciju saskaņā ar Rasu vienlīdzības direktīvas noteikumiem un neiecietību pret čigāniem saskaņā ar Pamatlēmuma par rasismu un ksenofobiju noteikumiem. Lai risinātu izaicinājumus, ar kuriem saskaras romu sievietes un meitenes, dalībvalstīs varētu iekļaut īpašus pasākumus, kas attiecas uz romu sievietēm un meitenēm, romu integrācijas valsts stratēģijās (RIVS) vai politikas pasākumos efektīvai krusteniskās diskriminācijas novēršanai. Dalībvalstīm vajadzētu nepārprotami integrēt diskriminācijas novēršanas pieeju savu RIVS īstenošanā.

Citu izaicinājumu skaitā 2015. gadā bija citā dalībvalstī dzīvojošu romu izcelsmes ES pilsoņu dzīves apstākļi un viņu integrācijas gaita. FRA pierādījumi liecina, ka RIVS vai plašāku politikas pasākumu mērķa grupa nav šie iedzīvotāji. Tāpēc tikai dažas vietējās stratēģijas un rīcības plāni nodrošina šo ES pilsoņu īpašās vajadzības.

FRA atzinumi

Lai risinātu izaicinājumus, ar kuriem saskaras citā dalībvalstī dzīvojošu romu izcelsmes ES pilsoņi, FRA uzskata, ka ES Reģionu komitejas un Eiropas Komisijas pastāvīgs atbalsts būtu labvēlīgs daudzsoļošanas prakses apmaiņai starp reģioniem un pašvaldībām dzīvesvietas dalībvalstīs un izcelsmes dalībvalstīs.

Izcelsmes un galamērķa dalībvalstīs savās romu integrācijas valsts stratēģijās (RIVS) vai politikas pasākumos varētu apsvērt īpašu integrācijas pasākumu izstrādi romu izcelsmes ES pilsoņiem, kuri pārceļas uz citu ES dalībvalsti un dzīvo citā ES dalībvalstī. Šādiem pasākumiem jāietver sadarbība un koordinācija starp vietējām pārvaldes iestādēm dzīvesvietas dalībvalstīs un izcelsmes dalībvalstīs.

Līdzdalība ir viens no galvenajiem principiem, kas ietverts uz cilvēktiesībām balstītā pieejā nabadzības samazināšanas stratēģijām, kā to izklāstījis ANO Augstā cilvēktiesību komisāra birojs (OHCHR) un kā tas norādīts 10 kopējos romu iekļaušanas pamatprincipos. FRA izpēte liecina, ka 2015. gadā tika ieguldītas pūles, lai aktīvi iesaistītu vietējos iedzīvotājus – gan romu, gan citu tautību – kopējās vietējā līmeņa aktivitātēs kopā ar vietējām un reģionālajām varas iestādēm. Tomēr nepastāv sistemātiska pieeja, lai sadarbotos ar romiem visās dalībvalstīs;

sadarbības struktūras ievērojami atšķiras, jo sevišķi, pārraugot RIVS un ES fondu izmantošanu.

FRA atzinumi

Lai veicinātu romu aktīvu līdzdalību un iesaistīšanos, FRA uzskata, ka valsts sektora iestādēm, jo sevišķi vietējā līmenī, lai uzlabotu sabiedrības kohēziju un uzticēšanos, ir jāveic sistemātiski, uz iesaistīšanos orientēti pasākumi, kuros piedalās vietējie iedzīvotāji, kā arī pilsoniskā sabiedrība. Šādi pasākumi var palīdzēt uzlabot romu līdzdalību vietējā līmeņa integrācijas procesos, jo sevišķi, atklājot viņu vajadzības, formulējot atbildes un mobilizējot resursus.

Prakse, kas saistīta ar vietējo rīcības plānu vai vietējo politikas pasākumu pārraudzīšanu, ir atšķirīga ES dalībvalstīs, kā arī visā ES. Dažās dalībvalstīs pieņēmums pārraudzīt vietējās politikas īstenošanu ir centrālā līmenī, bet citās tas piešķirts vietējā līmeņa dalībniekiem, kuri bieži vien saskaras ar cilvēkresursu un finanšu resursu trūkumu. Arī līmenis, kādā

paši romi un pilsoniskās sabiedrības organizācijas piedalās pārraudzības pasākumos, ir atšķirīgs, tāpat kā izstrādāto indikatoru kvalitāte.

FRA atzinumi

Lai risinātu izaicinājumu pārraudzīt vietējo rīcības plānu vai vietējo politikas pasākumu īstenošanu, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jāīsteno ieteikumus par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs, kā tas apstiprināts Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padomē 2013. gada 9. un 10. decembrī. Jebkuram pašvērtējumam, ko veic neatkarīga pārraudzības un novērtēšanas struktūra, aktīvi piedaloties pilsoniskās sabiedrības organizācijām un romu pārstāvjiem, jānotiek papildus romu integrācijas valsts stratēģijai (RIVS) un ar to saistītiem politikas pasākumiem. Vietējā līmeņa ieinteresētās personas gūtu labumu no praktiskām apmācībām par pārraudzības metodēm un indikatoriem, ar kuriem noteikt attīstību mērķa sabiedrības grupās.

5 Informācijas sabiedrība, privātums un datu aizsardzība

Teroristu uzbrukumi Charlie Hebdo žurnāla birojam, Thalys vilcienam un dažādām vietām Parīzē 2015. gada novembrī pastiprināja aicinājumu uzlabot drošības iestāžu aprikojumu. Tas ietvēra ierosinājumus pastiprināt izlūkošanas dienestu tehnoloģiskās iespējas, izraisot diskusijas par privātuma un personas datu aizsardzību, vienlaicīgi izpildot drošības prasības. ES dalībvalstis stājās pretī šim izaicinājumam debatēs par likumdošanas reformām, jo sevišķi attiecībā uz datu saglabāšanu. ES likumdevēja vara ievērojami pavirzījās uz priekšu ES datu aizsardzības tiesību aktu kopuma veidošanā, kā arī vienojās par ES Pasažieru datu reģistra (PDR) direktīvas pieņemšanu ar skaidru ietekmi uz privātuma un personas datu aizsardzību. Tajā pašā laikā Eiropas Savienības Tiesa (CJEU) atkārtoti apstiprināja datu aizsardzības svarīgumu ES, pieņemot vēsturisku lēmumu par datu pārsūtīšanu trešajām valstīm.

FRA atzinumi

Kā liecina FRA izpēte, kura pamatojas uz Eiropas Parlamenta prasību veikt pamattiesību analīzi šajā jomā, vairākās ES dalībvalstīs notiek process ar izlūkošanu saistītā tiesiskā regulējuma reformēšanai. Šādas pilnvara parasti izraisa drošības un izlūkošanas dienesti, saņemot pastiprinātas pilnvaras un tehnoloģiskās iespējas. Tas, savukārt, var palielināt dienestu iejaukšanās pilnvaras, jo sevišķi saistībā ar pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, ko garantē ES Pamattiesību hartas 7. un 8. pants, Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 8. pants, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 17. pants (ICCPR) un Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 12. pants, kā arī saistībā ar efektīvu tiesību aizsardzību, kas noteikta ES Hartas 47. pantā un ECTK 13. pantā.

CJEU un Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) nosaka būtiskas tiesiskās garantijas, kad izlūkošanas dienesti apstrādā personas datus sabiedrības interešu nolūkā, piemēram, valsts drošības aizsardzībai. Šo garantiju skaitā ir pamata un procesuālās garantijas, kas atbilst pasākuma nepieciešamībai un proporcionālītei; neatkarīga pārraudzība un efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu garantija; kā arī noteikumi par pierādījumu sniegšanu attiecībā uz to, vai uz indivīdu attiecas uzraudzība.

FRA atzinumi

Lai risinātu identificētos izaicinājumus privātumam un personas datu aizsardzībai, FRA uzskata, ka, veicot reformas ar izlūkošanu saistītajam tiesiskajam regulējumam, ES dalībvalstīm jānostiprina pamattiesību garantija valsts tiesību aktos. Tas ietver atbilstošas garantijas pret ļaunprātīgu izmantošanu, kas nozīmē saprotamus un pieejamus noteikumus; skaidri redzamu striktu nepieciešamību un proporcionālīti līdzeklim, kurš spētu piepildīt mērķi; kā arī efektīvu pārraudzību, ko veic neatkarīgas pārraudzības struktūras, un efektīvus tiesību aizsardzības mehānismus.

Kopš 2012. gada janvāra ES iestādes un dalībvalstis veic sarunas par ES datu aizsardzības tiesību aktu kopumu. Politiskā vienošanās, kuru noslēdza 2015. gada decembrī, uzlabos pamattiesību uz personas datu aizsardzību garantiju, kas nostiprināta ES Pamattiesību hartas 8. pantā. Datu aizsardzības tiesību aktu kopumam jāstājas spēkā 2018. gadā. Datu aizsardzības iestādēm tad būs vēl lielāka nozīme datu aizsardzības tiesību garantēšanā. Kā liecina FRA izpēte, datu aizsardzības pārkāpumus cietušie bieži vien nepārzina savas tiesības un esošos tiesību aizsardzības līdzekļus.

FRA atzinumi

Lai privātuma un personas datu aizsardzība būtu efektīvāka, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm jānodrošina neatkarīgas datu aizsardzības iestādes ar pietiekamiem finanšu, tehniskajiem un cilvēkresursiem, kas ļautu tām pildīt savu nozīmīgo lomu, aizsargājot personas datus un vairojot informētību par tiesībām un esošajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Vēl svarīgāk tas ir tāpēc, ka jaunā ES regula par datu aizsardzību papildus stiprinās datu aizsardzības iestādes.

Nemot to vērā, 2014. gadā notikumi koncentrējās ap jautājumu par to, vai dati ir jāsaglabā vai ne, un dominējošais viedoklis starp ES dalībvalstīm 2015. gadā bija tāds, ka datu saglabāšana ir visefektīvākais līdzeklis valsts drošības aizsardzībai, sabiedrības drošībai un cīņai pret smagiem noziegumiem. Pamatojoties uz neseno CJEU judikatūru, no jauna ir atsākušās sarunas par datu saglabāšanu tiesību aizsardzības iestādēs.

FRA atzinumi

Neskatoties uz sarunām ES līmenī par datu saglabāšanas piemērotību, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm valstu tiesiskajā regulējumā par datu saglabāšanu ir jāatbalsta pamattiesību standarti, kuri izveidoti nesenojā CJEU judikatūrā. Tiem jāietver stigras samērīguma pārbaudes un atbilstošas procesuālās garantijas, lai nodrošinātu tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību būtību.

Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja 2013. gadā noraidīja ierosinājumu ES Pasažieru datu reģistra (PDR) direktīvai, reaģējot uz jautājumiem par proporcionalitāti un nepieciešamību, datu aizsardzības garantiju trūkumu un pārredzamības trūkumu pasažieru labā. Tomēr 2015. gadā cīņā pret terorismu un smagiem noziegumiem ES likumdevēja vara vienojās par ES PDR direktīvas pieņemšanu. Kompromisa tekstā iekļautas pastiprinātas garantijas, kā to FRA arī ieteica savā 2011. gada atzinumā par ES PDR datu vākšanas sistēmu. Šo garantiju skaitā ir prasības par paredzamību, pieejamību un proporcionalitāti, kā arī jaunu datu aizsardzības garantiju ieviešana. Pēc direktīvas stāšanās spēkā tā būs jātransponē valstu tiesību aktos divu gadu laikā.

FRA atzinumi

FRA uzskata, ka, gatavojoties transponēt topošo ES Pasažieru datu reģistra (PDR) direktīvu, ES dalībvalstīs var izmantot iespēju pastiprināt datu aizsardzības garantijas, nodrošinot, ka ir piemēroti augstākie pamattiesību standarti. Nemot vērā neseno CJEU judikatūru, garantijas īpaši jāpastiprina attiecībā uz efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem un neatkarīgu pārraudzību.

6 Bērnu tiesības

Tūkstošu bērnu kā bēgļu ierašanās 2015. gadā radīja daudzus jaunus izaicinājumus, tostarp bērnu aizsardzības jomā. Laicīgi bija Eiropas Komisijas centieni sniegt norādījumus par integrētu bērnu aizsardzības sistēmu. Ņemot vērā to, ka 2014. gadā 27,8 % no visiem bērniem apdraudēja nabadzība vai sociālā atstumtība, stratēģijas "Eiropa 2020" mērķa sasniegšana joprojām ir sarežģīts uzdevums. Politikas programmā svarīga vieta ir arī jautājumam par bērnu paradumiem interneta un sociālo plašsaziņas līdzekļu lietošanā. Lielas bažas izraisa saistīties riski un jauniešu radikalizācija. Dalībvalstis turpināja iepazīstināt ar iniciatīvām pret ļaunprātīgu izmantošanu kibertelpā un par interneta lietotprasmes apmācību, bet topošais ES datu aizsardzības tiesību aktu kopums sniegs turpmākas garantijas.

FRA atzinumi

Piecus gadus pirms tā termiņa beigām, kas noteikts stratēģijā "ES 2020" nabadzības samazināšanai, bērnu nabadzība turpina saglabāties tikpat augstā līmenī kā 2010. gadā. Bērniem joprojām pastāv lielāks nabadzības risks nekā pieaugušajiem. ES Pamattiesību hartas 24. pantā ir noteikts, ka "bērniem ir tiesības uz viņu labklājībai nepieciešamo aizsardzību un gādību". Eiropas pusgamam tika izteikta kritika par to, ka netiek pievērsta pietiekama uzmanība nemainīgajai bērnu nabadzībai. Tomēr Komisijas 2015. gada paziņojums par Eiropas sociālo tiesību pilāra izstrādi sniedz cerības par iespējamu ES tiesību aktu izstrādi par dažādām "sociālajām tiesībām", tostarp tiesībām piekļūt bērnu apgādes nodrošinājumam un pabalstiem.

FRA atzinumi

Lai novērstu bērnu nabadzību, FRA uzskata, ka ES un tās dalībvalstīm nepieciešams pastiprināt savus centienus cīņā pret bērnu nabadzību un veicināt bērnu labklājību. Tās varētu apsvērt savu centienu veltīšanu visās ar bērniem saistītas politikas jomās, īpašus pasākumus paredzot neaizsargātiem bērniem, piemēram, bērniem ar etnisko minoritāšu izcelsmi, marginalizētiem romu bērniem, bērniem ar invaliditāti, aprūpes iestādēs dzīvojošiem bērniem, bērniem no viena vecāka ģimenēm un zemas nodarbinātības intensitātes māsaimniecībās dzīvojošiem bērniem.

ES un tās dalībvalstīm jāapsver tādi Eiropas pusgadā veikti pasākumi, kuri sekmē bērnu aprūpes uzlabošanu, kā tas ir nepieciešams viņu labklājībai un saskaņā ar Eiropas Komisijas rekomendāciju "leguldijs bērnos: trūkuma cikla pārtraukšana" [tulkojums nav apstiprināts].

Šie pasākumi varētu īpaši palielināt bērnu un vecāku, jo sevišķi to, kuri dzīvo nabadzībā un sociālā atstumtībā, sociālā atbalsta efektivitāti, kvantitāti, apjomu un darbības jomu.

Kā liecina 2015. gada izpēte, interneta un sociālo plašsaziņas līdzekļu rīki kļūst arvien svarīgāki bērnu dzīvē. Šī tā sauktā digitālā revolūcija sniedz daudzveidīgas iespējas, piemēram, bērnu līdzdalības iniciatīvas, taču rada arī riskus, piemēram, seksuālu vardarbību, naida izraisītas runas tiešsaistē, bērnu seksuālās izmantošanas attēlu izplatīšanu un iebiedēšanu tiešsaistē. ES Datu aizsardzības regula, par kuru panāca politisku vienprātību 2015. gada beigās, noteic, lai ES dalībvalstis un privātais sektors veiktu pasākumus tajā izklāstīto bērnu aizsardzības garantiju īstenošanai.

FRA atzinumi

Lai risinātu interneta radītos izaicinājumus, FRA uzskata, ka ES varētu apsvērt kopā ar dalībvalstīm izstrādāt norādījumus par to, kā labāk īstenot bērnu aizsardzības garantijas, piemēram, vecāku piekrišanu, kas noteikta Datu aizsardzības regulā. Šīm garantijām jāatbilst ES Pamattiesību hartas noteikumiem par bērnu tiesībām uz aizsardzību un tiesības brīvi paust uzskatus (24. panta 1. punkts).

2015. gadā turpinājās pārkāpumu izskatīšanas procedūras pret septiņām ES dalībvalstīm saistībā ar Direktīvu (2011/93/ES) par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu. FRA 2015. gadā izdots pētījums liecina, ka, lai gan

dažās dalībvalstīs jau bija spēkā garantijas cietušajiem bērniem, kuras noteiktas Direktīvas par cietušajiem 23. un 24. pantā, taču tās plaši nepiemēroja. Pagājušā (2015) gada beigās panāca politisku vienprātību par jaunu direktīvu, kas regulē procesuālās garantijas aizdomās turētajiem vai apsūdzētajiem bērniem kriminālprocesā un kuru visdrīzāk pieņems 2016. gada sākumā.

FRA atzinumi

Lai papildinātu nesen pieņemtos ar bērniem saistītos ES tiesību aktus, FRA uzskata, ka ES varētu apsvērt kopā ar dalībvalstīm izstrādāt norādījumus par to, kā labāk īstenot šos jaunos pienākumus, ņemot arī vērā Eiropas Padomes pamatnostādnes par bērniem draudzīgu tiesu sistēmu. Šādi norādījumi varētu attiekties uz konkrētām garantijām neaizsargātiem bērniem, piemēram, bērniem, kuri pārvietojas, bērniem ar etnisko minoritāšu izcelsmi, tostarp romu tautības bērniem un bērniem ar invaliditāti. Dalībvalstīm jānodrošina efektīva Direktīvas par cietušajiem, jo sevišķi tās 23. un 24. panta, īstenošana, piešķirot pietiekošus resursus tādiem aspektiem kā apmācība (25. pants), profesionāli norādījumi un materiālās vajadzības (piemēram, komunikācijas tehnoloģijas pieejamība, 23. pants) un ievērojot atbilstību bērnu aizsardzības tiesībām saskaņā ar ES Pamattiesību hartas 24. pantu.

7 Tiesas iestāžu pieejamība, kā arī noziegumos cietušo tiesības

Nemot vērā nesenos notikumus dažās ES dalībvalstīs, kuri izraisīja bažas, ANO, Eiropas Padome un ES turpināja pielikt pūles, lai stiprinātu tiesiskumu, tostarp tiesu neatkarību un tiesiskuma sistēmas stabilitāti. Vairākas dalībvalstis nostiprināja apsūdzēto un aizdomās turēto personu tiesības, tiecoties transponēt atbilstošos ES sekundāros tiesību aktus. 2015. gadā arī bija beigu termiņš dalībvalstu veiktajai Cietušo tiesību direktīvas transponēšanai, taču nepieciešams pielikt vēl pūles, lai sasniegtu efektīvas izmaiņas, kas skartu noziegumos cietušos. Tajā pašā laikā dalībvalstis ievieša svarīgus pasākumus, lai novērstu vardarbību pret sievietēm, un Eiropas Komisija paziņoja par plānu ES iespējami pievienoties Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija).

FRA atzinumi

Tiesiskums ir Līguma par Eiropas Savienību (LES) 17. pantā norādīto pamatvērtību aizsardzības daļa un priekšnoteikums, kā arī nepieciešamais atbalsts pamattiesībām saskaņā ar ES līgumiem un pienākumiem atbilstoši starptautiskajiem tiesību aktiem. ANO, Eiropas Padome un ES turpināja pielikt pūles, lai stiprinātu tiesiskumu, tostarp uzsvērtu tiesu neatkarības un tiesiskuma sistēmas stabilitātes svarīgumu Eiropas Savienībā. Tomēr nesenie notikumi dažās ES dalībvalstīs 2015. gadā raisīja bažas par tiesiskumu, līdzīgas tām, kādas bija iepriekšējos gados.

FRA nuomonēs

Lai novērstu bažas par tiesiskumu dažās ES dalībvalstīs 2015. gadā un kopumā nepieļautu turpmāku tiesiskuma krīzi, FRA uzskata, ka visiem attiecīgajiem dalībniekiem valsts līmenī, tostarp valdībām, parlamentiem un tiesu varai, nepieciešams palielināt centienus atbalstīt un stiprināt tiesiskumu. Tāpēc tiem šajā kontekstā jāapsver apzinīga rīcība saskaņā ar Eiropas un starptautisku cilvēktiesību pārraudzības mehānismu ieteikumiem. Nākotnes tiesiskuma problēmu mazināšanas vai novēršanas svarīgs elements varētu būt regulāra informācijas apmaiņa ar ES un starp pašām dalībvalstīm, pamatojoties uz objektīviem salīdzināmiem kritērijiem (piemēram, indikatoriem) un kontekstuāliem novērtējumiem.

Kā liecina FRA 2015. gada konstatējumi, transponējot ES direktīvas par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu un tiesībām uz informāciju kriminālprocesā, vairums ES dalībvalstu nolēma piedāvāt tiesiskā regulējuma grozījumus. To darīja, lai papildus paskaidrotu mehānismus, kuri izveidoti saskaņā ar sākotnējiem īstenojošiem tiesību aktiem; lai novērstu izlaidumus vai problēmas, kuras radās no šo tiesību aktu praktiskas īstenošanas; vai lai sniegtu jaunu izpratni par to piemērošanas jomu. Tomēr pierādījumi liecina, ka saistībā ar politikas pasākumu īstenošanu joprojām pastāv trūkumi.

FRA nuomonēs

Lai nodrošinātu, ka tādas procesuālās tiesības kā tiesības uz tulkojumu vai informāciju kļūtu praktiskas un efektīvas visā ES, FRA uzskata, ka Eiropas Komisijai un citām attiecīgām ES struktūrām cieši jāsadarbojas ar dalībvalstīm, piedāvājot norādījumus par veicamajām likumdošanas un politikas darbībām šajā jomā, tostarp par valstu prakses apmaiņu starp dalībvalstīm. FRA uzskata, ka papildus tam, ka tiek pārskatīts tiesiskais pamats attiecībā uz ES direktīvām par tiesībām uz mutisko un rakstisko tulkojumu un tiesībām uz informāciju kriminālprocesā, nākamajos gados nepieciešams pastiprināti pievērst likumdošanas centienus konkrētiem politikas pasākumiem, piemēram, pamatnostādņu un apmācību kursu sniegšanai par abām direktīvām krimināltiesību jomas darbiniekiem.

Ņemot vērā 2015. gada Direktīvas (2012/29/ES) par cietušo tiesībām transponēšanas termiņa beigās, dažas dalībvalstis veica svarīgus pasākumus, lai realizētu direktīvas minimālās tiesības un standartus. Tomēr FRA izpēte liecina, ka pastāv ievērojami trūkumi, piemēram, attiecībā uz cietušajiem sniegtās informācijas praktisku piemērošanu (4. pants), bezmaksas atbalsta pakalpojumu izveidošanu un sniegšanu (8. un 9. pants) un policijas veikto cietušo individuālu novērtējumu (22. pants). Vairumā ES dalībvalstu joprojām jāveic attiecīgie pasākumi, lai transponētu direktīvu valsts tiesību aktos.

FRA nuomonēs

Lai noziegumos cietušie varētu un viņiem būtu iespējas izmantot savas tiesības, FRA uzskata, ka dalībvalstīm bez nekavēšanās jānovērš pastāvošie trūkumi tiesiskajā un institucionālajā regulējumā. Ņemot vērā valstu pienākumus saskaņā ar Cietušo tiesību direktīvu, tām jānostiprina visaptverošu cietušo atbalsta dienestu jauda un finansējums, lai šiem dienestiem bez maksas varētu piekļūt visi cietušie.

jo četras ES dalībvalstis ratificēja Stambulas konvenciju un Eiropas Komisija paziņoja par to, ka ir izveidots "Ceļvedis – iespējama ES pievienošanās konvencijai" [tulkojums nav apstiprināts]. Tomēr saglabājas nepieciešamība veikt turpmākus juridiskos un politikas pasākumus, lai nepieļautu vardarbību pret sievietēm. Komisija un atsevišķas dalībvalstis izmantoja datus no FRA veiktā ES mēroga apsekojuma par dažādu vardarbības veidu pret sievietēm izplatību un raksturu, mudinot uzlabot juridiskus un politiskus reaģēšanas līdzekļus vardarbības pret sievietēm novēršanai.

FRA nuomonēs

Lai uzlabotu juridiskus un politiskus reaģēšanas līdzekļus vardarbības pret sievietēm novēršanai, FRA uzskata, ka Eiropas Savienībai jāpievienojas Eiropas Padomes Konvencijai par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija), kā tas norādīts Komisijas ceļvedī. ES dalībvalstīm konvencija ir jāratificē un efektīvi jāīsteno.

Vardarbības pret sievietēm atzišana par pamattiesību pārkāpumu, kas atspoguļo dzimumu līdztiesības principu, kā arī cieņu pret cilvēku un tiesības uz dzīvību, 2015. gadā ieguva lielāku nozīmi,

8 Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas gaita

Piecus gadus pēc ES pievienošanās Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD) 2015. gadā pirmo reizi ANO līgumu izpildes struktūra – personu ar invaliditāti tiesību komiteja (UNCRPD komiteja) – pārskatīja ES veikto cilvēktiesību pienākumu izpildi. Savos noslēguma apsvērumos UNCRPD komiteja izveidoja plānu papildu darbībām, kuras nepieciešamas, lai ES izpildītu savus pienākumus saskaņā ar konvenciju. Valstu līmenī UNCRPD ierosina liela mēroga pārmaiņu procesus, jo dalībvalstis darbojas, lai saskaņotu savus tiesiskos regulējumus ar konvencijas standartiem. Šos procesus ir paredzēts turpināt, jo pārraudzības struktūras, kuras izveidotas saskaņā ar konvencijas 33. panta 2. punktu, tiks rūpīgāk pārbaudīt saderību ar UNCRPD.

FRA atzinumi

Tā kā pirmo reizi ANO līgumu izpildes struktūra, UNCRPD komiteja, izskatīja ES veikto cilvēktiesību pienākumu izpildi, komitejas 2015. gadā publicētie noslēguma apsvērumi par ES darbu pie UNCRPD īstenošanas ir svarīgs atskaites punkts tam, kā ES apņēmusies ievērot vienlīdzību un cilvēktiesības. Plašie ieteikumi piedāvā norādījumus par likumdošanas un politikas darbībām visā ES kompetences jomā.

FRA nuomonēs

Lai UNCRPD īstenošana būtu pilnīga, FRA uzskata, ka ES iestādēm jāizmanto UNCRPD komitejas noslēguma apsvērumi kā iespēja, lai rādītu pozitīvu piemēru un nodrošinātu ātru komitejas ieteikumu īstenošanu. Eiropas Komisijai kā ES pārstāvei saskaņā ar konvenciju cieši jāsadarbojas ar citām ES iestādēm, struktūrām un aģentūrām, kā arī ar dalībvalstīm, lai koordinētu efektīvu un sistemātisku noslēguma apsvērumu izpildi. Šīs sadarbības pasākumu īstenošanu var izklāstīt UNCRPD īstenošanas stratēģijā, kā to ieteikusi UNCRPD komiteja un kā norādīts Eiropas stratēģijā invaliditātes jomā (2010–2020).

2016. gadā, tuvojoties 10. gadadienai kopš UNCRPD stāšanās spēkā, pierādījumi liecina, ka tā ir bijusi spēcīgs juridisko un politikas reformu dzinulis Eiropas un valstu līmenī. Tomēr uz cilvēktiesībām balstītu pieeju invaliditātei, ko nosaka konvencija, vēl nepieciešams pilnībā atspoguļot ES vai valstu likumdošanas un politikas veidošanas rezultātos.

FRA nuomonēs

Lai atrisinātu to, ka uz cilvēktiesībām balstīta pieeja invaliditātei vēl nav pilnībā īstenota, FRA uzskata, ka ES un tās dalībvalstīm jāapsver centieni palielināšana, lai pielāgotu savus tiesiskos regulējumus UNCRPD prasībām. Saskaņā ar UNCRPD komitejas ieteikumiem tas varētu ietvert visaptverošu pārskatu par valsts tiesību aktiem, lai nodrošinātu pilnīgu saskaņošanu ar konvencijas noteikumiem. Šāda pārskatīšana ES un valsts līmenī palīdzētu noteikt skaidrus mērķus un termiņus reformām, identificējot arī atbildīgos dalībniekus.

UNCRPD komitejas 2015. gadā veiktie pārskati par ES, Horvātiju, Čehijas Republiku un Vāciju liecina, ka pārraudzības struktūru veiktie pārskatīšanas procesi piedāvā vērtīgu iespēju iegūt atgriezenisko saisti no pilsoniskās sabiedrības organizācijām, tostarp no organizācijām personām ar invaliditāti. Saglabājot šo iesaistīšanās un konsultāciju līmeni visā procesā, kad tiek veikta noslēguma apsvērumu izpilde, rodas liels izaicinājums, ņemot vērā komitejas ieteikumu plašo mērogu.

FRA nuomonēs

Lai saglabātu iesaistīšanos UNCRPD pārskatīšanas procesā, kā tas noticis līdz šim, FRA uzskata, ka, veicot pasākumus UNCRPD komitejas noslēguma apsvērumu izpildei, gan ES, gan dalībvalstīm jāapsver strukturētas un sistemātiskas konsultācijas un personu ar invaliditāti iesaistīšana. Konsultācijām jābūt pilnībā pieejamām, ļaujot piedalīties visām personām ar invaliditāti neatkarīgi no veselības traucējumu veida.

Līdz 2015. gada beigām *UNCRPD* nebija ratificējusi tikai Somija, Īrija un Nīderlande, lai gan tās visas spēra ievērojamus soļus nepieciešamo reformu pabeigšanā, lai sagatavotu ceļu ratifikācijai. Vēl četras dalībvalstis un ES joprojām nav ratificējušas *UNCRPD* papildu protokolu, ļaujot atsevišķiem indivīdiem iesniegt sūdzības *UNCRPD* komitejai, taču visas šīs valstis līdz 2012. gadam ir ratificējušas pašu konvenciju.

FRA nuomonēs

Lai UNCRPD tiktu pilnībā ratificēta, FRA uzskata, ka ES dalībvalstīm, kuras vēl to nav izdarījušas, ir jāapsver steidzamu darbību veikšana, lai pabeigtu pēdējās reformas, kuru neizpilde traucē UNCRPD ratificēšanai. ES un dalībvalstīm, kuras vēl nav veikušas UNCRPD ratificēšanu, pieņemt papildu protokolu, jāapsver nepieciešamo juridisko darbību ātra pabeigšana, lai ratificētu papildu protokolu.

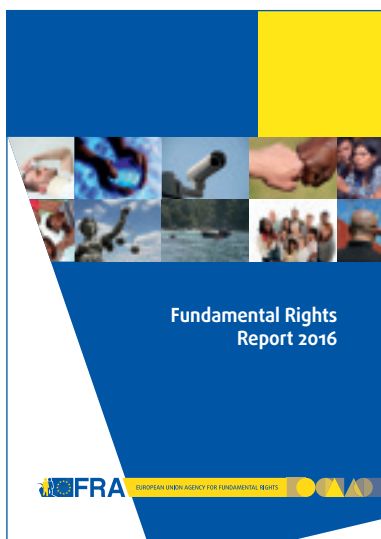
2015. gada beigās četras no 25 ES dalībvalstīm, kuras ir ratificējušas *UNCRPD*, vēl bija jāizveido vai jāieceļ struktūra, kura īsteno un uzrauga konvenciju, kā to nosaka 33. pants, kā arī saskaņā ar *FRA* salīdzinošo analīzi. Pierādījumi liecina, ka finanšu un cilvēkresursu trūkums, kā arī pārliciecināšana juridiskā pamata

trūkums struktūru iecelšanai traucē jau izveidoto struktūru darbam, jo sevišķi pārraudzības struktūrām, kuras izveidotas saskaņā ar 33. panta 2. punktu.

FRA nuomonēs

Lai uzlabotu UNCRPD pienākumu izpildes pārraudzību, FRA uzskata, ka ES un dalībvalstīm jāapsver pietiekamu un stabilu finanšu un cilvēkresursu piešķiršana pārraudzības struktūrām, kuras izveidotas saskaņā ar 33. panta 2. punktu, kas ļautu tām veikt savas funkcijas. Tām arī jāapsver pārraudzības sistēmu neatkarības garantēšana, nodrošinot, lai to uzbūvē un darbībā tiktu ņemti vērā Parīzes Principi par valstu cilvēktiesību iestāžu funkcionēšanu, kā tas noteikts saskaņā ar 33. panta 2. punktu. Izveidojot oficiālu juridisko pamatu uzraudzības struktūrām ES un valstu līmenī, skaidri nosakot struktūru lomu un darbības jomu, tiktu sekmēta to neatkarība. Tām dalībvalstīm, kurām vēl jāieceļ 33. pantā noteiktās struktūras, tas jādara pēc iespējas ātrāk, kā arī jānodrošina tām resursi un pilnvaras savu pienākumu efektīvai īstenošanai un pārraudzībai saskaņā ar UNCRPD.

Eiropas Savienība (ES) un tās dalībvalstis 2015. gadā ieviesa un īstenoja vairākas iniciatīvas pamattiesību aizsardzībai un veicināšanai. *FRA 2016. gada ziņojumā par pamattiesībām* apkopoti un analizēti galvenie jaunumi un sniegti *FRA* atzinumi pamattiesību jomā Eiropas Savienībā no 2015. gada janvāra līdz decembrim. Norādot gan attīstības gaitu, gan pastāvošos šķēršļus, tajā sniegts ieskats galvenajos jautājumos, kas izraisa debates par pamattiesībām visā ES.

Šī gada galvenā temata sadaļā sīkāk apskatīti patvēruma un migrācijas jautājumi. Pārējās nodaļās apskatīti tādi jautājumi kā ES Pamattiesību harta un tās piemērošana dalībvalstīs; vienlīdzība un nediskriminācija; rasisms, ksenofobija un ar to saistīta neiecietība; romu integrācija; informācijas sabiedrība, privātums un datu aizsardzība; bērnu tiesības; tiesas iestāžu pieejamība, kā arī noziegumos cietušo tiesības; Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas gaita.

Papildinformācija

Nesaīsinātu *FRA* 2016. gada ziņojumu par pamattiesībām (*Fundamental Rights Report 2016*) skatiet <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/fundamental-rights-report-2016>

Skatiet arī saistītās *FRA* publikācijas:

- *FRA* (2016), *2016. gada ziņojums par pamattiesībām – FRA atzinumi*, Luksemburga, Publikāciju birojs, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/fundamental-rights-report-2016-fra-opinions> (pieejams visās 24 ES oficiālajās valodās);
- *FRA* (2016), *Asylum and migration into the EU in 2015* (Patvērums un migrācija ES 2015. gadā), Luksemburga, Publikāciju birojs, <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/asylum-and-migration-european-union-2015> (pieejams angļu un franču valodā)

Iepriekšējos *FRA* gada ziņojumos par pamattiesību izaicinājumiem un sasniegumiem Eiropas Savienībā konkrētajā gadā skatiet: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports> (pieejami angļu, franču un vācu valodā).

Publikāciju birojs

FRA – EIROPAS SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU AĢENTŪRA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Vīne – Austrija
Tālrunis: +43 158030-0 – Fakss: +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

© Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra, 2016. gads
Foto: © iStockphoto; Eiropas Komisija; OSCE (Milan Obradovic)

Print: ISBN 978-92-9491-309-8, doi:10.2811/207145
PDF: ISBN 978-92-9491-280-0, doi:10.2811/064254